

MUSZÁJ NEVETNI!

„Ujvári telefonál”

a címe annak a legújabb tréfás, kétoldalu hanglemeznek, melyet Ujvári a közkedvelt magyar éneklő komikus a Télikertből ad elő. Hogy ez a kiváló

népszerű komikus

az ő csodás tehetségével milyen elsőrangú produkál, azt a most megjelent lemezen a legfényesebben igazolja. E lemez

pénzért nem kapható,

hanem csupán hat darab használt, lejátszott lemez ellenében, kizárólagos joggal

W Á G N E R

Hangszerárúháza, a világhírű „Favorite” hanglemezzgyár főraktára

Budapest, VIII., József-körút 15.

Fiók: IX., Ráday-utcza 18. szám.

Telefon: József 35—92

Beszélőgépek 200 koronától 1000 koronáig. Fényképes dalszöveges lemez- és hangszerárjegyzék ingyen.

49. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

HOITSY PÁL.

BUDAPEST, DECEMBER HÓ 8.

Szerkesztési iroda: IV. Varmegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Előfizetési feltételek:

Egész évre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyed évre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is eszotlanandó.

A CSEHEK ELLEN HARCZBA KÜLDÖTT EGYIK PÁNCZÉLKOSINK BELSEJE GÉPPUJÁKKAL. — Jelfy Gyula felvétele.

PÜNKÖSDI PRÉDIKÁCIÓ

REGÉNY. — IRTA HAVAS GYULA.

(Folytatás.)

György elhúzott az ismeretlen erdő rejtelmes, komor mélyébe, arra, a merről a puskaropogás hangzott, aztán hátra, a merről jöttek, a hol a régi város álmátorgó tornyát és Pest lázas és meleg ragyogását és az öreg kollégiumot képzelt valahol a bizonytalan éjszakában, a szólan és vaksötét ég alatt. E percében úgy érezte, hogy azok a százerek és százerek, a kik nyugsgó tömegében elrepte a völgyeket és hegyeket, elsodró hullámzásban hőmpolyognak erre, egyenként mind azzal a sötét szándékkal tönek előre, fegyvereiket forgatva és vadul üvöltözve, hogy pusztítsa és gyilkolja végigszárguldanak minden, a mi neki kedves és drága, a mezőkön, melyeken nyáron az arany-sárga búza édes hullámzása ring és most a hó csendes, álmátorgó fehérsege mörög, az ártatlan falvakon szelidkék templomtornyakkal, a kedves városokon ligetekkel, lányokkal és a régi emlékek illatával a régi utcákban, a vén kollégiumon, a hol estenként tárogtatás bánta reszket, az egész gyógyító országban minden multjával, szépségével és bánatával együtt, dícsőségeken, szerelmeken, költészetben, édesbús magyar nőiákon, cigányzenében, kuruczkoron, mircziuson, tavaszon, ifjúágon, a jövő minden lázas és szent reményén át. E percében el tudta magát képzelni, a mint feje fölé emelt fegyverrel és vérben forgó szemekkel, vak és ellenállhatatlan indulat mámorában rohan az ellenség felé.

XVII.

Az Arany Ökör nagytermében káprázatosan nagyogtak a csillárok eszszolt üvegvirágai. Az oszlopokon és falakon mindenütt fenyőgalyak zöldeltek, ügyesen elrendezve olyformán, hogy minden oszlopon és a nagy tükrök felett óriási, selyemből varrott vörös keresztet öveztek körül. A terem illatos és meleg fényleg karokat és hamvas vállakat.

A szárnycsajtonál két nemzetiszínű szalagát elcsúszott rendez az élle és színes nyomású műsört nyújtott át az érkezőknek, a hölgyeknek egy szál virágot is mellé. A meghívón ez állott:

A Kollégiumi Irodalmi Társaság december 31-én, Szilveszter napján az Alma Mater Vörös Kereszt-kórház járára táncmulatsággal egybekötött irodalmi estélyt rendez az Arany Ökör nagytermében...

Lent, a kártya balsarkában vérző homlokú katonája volt látható, a mint szápadan egy fatörzshöz támaszkodik s aranyfürtű, patyolatfehér ruhába öltözött ápolónő hajol felé, kar-szalagján vörös keresztel. E kép fölött halvány felhőzet meregett, a melyből fent, a jobb sarokban az Arany Ökör képa bontakozott ki diszkrétén, a finoman megrajzolt oszlopok között homályosan, ködben elúszó tánczó párokkal. A műsört egy kollégiumi hallgató rajzolta, a ki a harcterén megsebesült és most az Alma Mater-kórházban fekszik.

A kártyát mindenki átvette és míg haladt befelé, hosszan nézegette. Nelli is rajtafejtette egy percére a szemét, aztán idegesen, kissé kedvetlenül nézett körül:

— Ugye mondta, mama, hogy nem fog eljönni senki!

A bárónő nem felelt. Egész lelkét beleadta a fájóhólgatásokba és meleg pillantásokba, a melyek közben a hirtelen támadt sorfal között a lépcsőig haladtak. Alig helyezkedtek kényelembe a páholyban, már elsötétedett a terem, csak a színpad lett még világosabb. A kollégiumi énekkar vonult be, hogy bevezesse az estélyt.

A himnusz áhítatos melódiája zengett fel, halk szárnyalással erősödve és mindenki felállott. A kar tagjai közül sokan katonaruhában voltak; felkötött karok fehér pólójára vörített ki a teológusok fekete tömege közül, itt-ott

mankó állt sötéten és maren s a vitézségi érmek ezüstje és aranya ragyogott a csillár fényében.

János lent állott az utolsó széksor mögött, a sebesült filozóppal. Halkan beszélgettek s csak akkor hallgattak el, mikor a színpadra állított kis asztalka mögött megjelent a püspök komoly alakja, sötéten és ropant méltósággal az éles világításban. Őszekesült kezével kissé az asztala támaszkodott s az csendesen ingott, remegött, ha szónoki lendületében néha erőteljes mozdulatot tett karjával. Az arczok a nagyírú szónokot megillető, ünnepélyes várákossággal mredtek felé.

János körülnézett a teremben és megpillantotta fent, az erkélyen a bárókat. Ezután gyakrabban nézett oda, mint a szónok felé. Néha hallotta csak, félőntudatban az érczes, tiszta zengésű szavakat:

...ám nekünk nem adatott az ékes dícsőség: lángoló szavakkal a csaták dalát zengeni, a szemeket ragyogató, idegekét borzongató, szívüket gyújtó, rohama lelkesítő mámor nagy-szerű hűvában. Adatott a szent feladat: a sebek beköszése, a borzalmaktól megdöbbent szívak simogatása, a megbomlott idegek édes pihentése, cüttlése, a lélek, ó, az ezernyi újat tévessztett, elsötétített, a szenvedések pokoli zivatarában talán megtevelyedett lélek gyógyítása, gondozása, jó útra térítése. Mert ez az, a mit nem lehet eléggé hangsúlyozni: nemcsak a test sebesül meg, hanem a lélek is és ezt nem gyógyítja meg semmiféle tudomány orvossága! Jaj, szászor jaj a sebesült léleknek, ha nem fordítjuk felé, nem sugarazzatjuk rá az egyetlen igazság, az örök rádium üdvözítő fényességét, a csodálatos és tökéletes Doktor orvosságát, az emberiség legszentebb örökségét: a hitet!...

A széksorok tompa hőmályában csendes ájulathat fénylött a női vállak hamvas reflexa és a hajkoronák glóriás szegélye. Az ékszeres aranya tompán, bémultan ragyogott, de néha, egy-egy faj óáknél, apró mozdulatánál gyémántok szavárnyos tűre reszketett fel, mely tündökléssel. Az arczok túzótt, ünnepélyes feszültsége illendő egyformaságban alig mutatott valami komolyabb, elmélyülő érdeklődést. Úgy tetszett, mintha a püspök inkább valami elképelt, távoli alakhoz beszélne.

— Nam félsz, hogy kiesvarodik a nyakid? — súgta a filozópter, fojtott nevetéssel a hangjában.

János egyre az erkélyt nézte, Nellit, a ki kissé előrehajolva a piholy premén pihentette karját. Csak néha fordult a filozópter felé, hogy felsajjal valamit folytonos megjegyzéseire s csak min'egy álomban vette tudomásul a műsör számait, inkább a közbeszó szünetek csendjétől figyelmeszietve.

Most az irodalmi társaság elnöke lépett fűrgén és erőlyesen az asztalka mellé. Büszke, kemény tartással állt meg, felemelt fejjel, tüzes tekintettel és lendületesen szavalt az alkalom a írt költeményét:

... Egy szó rivall most bércezen, tavon át,
És szent, nagy otkán lesz belőle,
Ágyú döngése, puskák zaján át:
Ti diadalmas, magyar katonák,
Előre, mindig csak előre b...

— Mi az? — súgta János, — ez még mindig itthon van?

— Hgynye, hiszen segédszolgálatos. Szívja van.

A tomboló, de rövid taps jelezte, hogy az utolsó szám következik. Proszarcsk, telt idomú lány ült a zongorához és egy Liszt-rapszódíát játszott, azután magyar nőiákat, gyakori trillázásokkal, minduntalan keresztbe rakva karjait, tázóttan állt és finom félreléssel. Ilyenkor fejét elandalodva félrehajította.

A Szózat utolsó akkordjai után felgyúltak a

csillárok és a színes ruhák lázas, kavargó áramlása támadt az ajtók felé. Kezdték kihordani a székeket.

Nelli elfojtott ásitással mondotta:

— Menjünk, mama!

Úgy volt, hogy mind itt lesznek az előkelő családok a környékről, de alig lehetett látni valakit közülük. Ezenkívül Lala, a ki szabadságon volt itthon és megígérte, hogy több tisztársával együtt lejön a bátra, mindaddig nem mutatkozott.

— Igen, megyünk, — felelte a bárónő, — szólok a párnak.

Nelli egyedül maradt és az erkélyhez állva, szóraozottan figyelte a terem élénkülő életét. Egyre több pár lendült közpére mindenfelől, lágy, álmátorgó forgásban és néha furcsa, csaknem kómiikus nekirámodásokkal, a mint így felülről nézte őket. Mosolygott, félig nyílt ajakkal és önkéntelenül a nézéses keringőt dúdolta, a melyek szédült melódiája áradozott lent, a kimért itemek andalító hullámzásával.

— Kezét csókolom...

Csodálkozva hátrafordult. Hajnal János állt ott, homlokára hajló hajjal, kissé kipírulva, de önézetesen:

— Bocssáson meg, ha zavarom...

— Ugyan! Hova gondol? — Kissé zavarban volt előtte, mint mindig, mióta oly distelenül abbahagyta a nagy ambícióval kezdett tanulást. — Mért csak most jön? Már éppen menni készülünk.

— Kár. Szerettem volna felkérni...

Nelli önkéntelenül, gyorsan végignézte és hirtelen egész csinos fiúnak találta. Lentről mondhatatlan édességgel szállt fel a keringő és a melódiája mögött lopva, burkoltan a gondonka kéjes, kerítő zokogása kísértett. Felhúta a vállát és halkan nevetett:

— Hát ha éppen olyan nagyon akarja...

Mikor a bárónő visszajött, üresen találta a páholyt. Lenézett a terembe. Mosolygott és alig észrevehető rosszalást jelzett a fejével, mikor észrevette, hogy Nelli lent keringőzik a teológussal, büszkén, de odaadással, mint valami polgárlány.

XVIII.

December 20. — Már egy hete, hogy megérkeztünk és most az első alkalom, hogy feljegyvezhetek egyet-mást. Mindjárt az első felszaka ágyútüzet kaptunk, igaz, hogy csak néhány percig. (Az erdőben virasztottunk és tüzet rakva vártuk, míg kész lesz a hid, hogy átmelessünk a Sanon.) De a tulajdonképpeni keresztelők csak másnap volt. A hid későn lett kész és derült, napvüteses délelőtt értünk fel a túlsó parton álló hely tetéjére. Ősze-vissza mentünk, mindenki ott, a hol éppen tudott.

Még nevetünk is közben, mert nagyokat eszünk a fagyos, meredek hegyoldalon. Singer akkorát csúszott, hogy vagy harmincz lépést gurult visszafelé, míg meg nem akadt egy bokorban. Azért odafönt mégis felfejlődünk valahogy, mikor megláttuk az állások kohányásait. A főhadnagy még rendezes komandírozott, mint otthon: Az előtünk levő rajvonat megerősítésére!... Hallottam, hogy reszket a hangja. Ebben a percében a szemközti levő hegyen megdördültek az ágyúk és mint a jég-eső, úgy kopogott a srappelgolyó a fákon. Láttam, a mint itt-ott lebuknak néhányan. Valaki kétrét hajolt és néhányan fordult a tengelye körül. Az egyik — nem tudom, ki volt, pedig mellettem szaladt, — a füléhez kapott és véres lett a keze. Azután már csak húsz-harmincz lépésre lehattunk a rajvonaltól és mindenki fokozott buzgalommal rohant előre, bukdácsolva a mély hóban, egyik fatörzs mellől a másikhoz ugrálva, hogy minél hamarabb bent lehessen. Ekkor nem tudom miért, hirtelen lehasaltam egy hatalmas fatörzs mögött, a mely előttem hevert, felhasítva és gyökereitől

kidőlve. Tót kaplár és Csorba, a kikkel együtt tartottam, mert úgy beszéltek meg, hogy egy dekungba megyünk, már beérték az állásba és integettek, hogy menjek oda. Visszaíntem hogy mindjárt, de még percekig haboztam. Valami ellenállhatatlan erő kényszerített-e, hogy elmaradjak tőlük, vagy csak megbotlottam talán? — nem tudom. Most megbántam már, mert úgy gondoltam, hogy a tömegben csak elcsúsztam volna valahogy, de ha most egymagam felugrom, hogy beszaladjak hozzájuk, biztosan lelőnek. Mégis el kellett számnom magam. Feltápászkodtam, de rögtön visszabuktam. Dühös sustorgás hallatszott, mely egy pillanat alatt kibírhatalannak tetsző, fület hasító süvöltéssé növekedett és rögtön hatalmas, dörgő robaj zúgott fel, mintha felszakadt volna alattam a föld. Egész fent, a torkomban éreztem a szívem gyors, reszkető lüktetését és önkéntelenül, behúnyt szemmel fúrtam a fejemet be, a fatörzs alá, mélyen a hideg hóba. A lábaim remegtek és a bakkanes patkói összekocogtak, mint a vaczogó fogak. Félig öntudatlan állapotban azért láttam, a mint vagy húsz lépésre előttem sötétbarna, piszkos füstfelhő tör fel gomolygva a dekungból. Mindez egy pillanat volt. A foszlani kezdő füstben kísértetiesen, tétován láttam felemelkedni a két ismerős alakot. Csorbát és Tót: az arczukból ugyan semmi sem látszott. Az egyik az ég felé emelte kezét és hallottam, a mint valami feledhetetlen hörgéssel mondja: Végem van!...

Azután rögtön visszabuktak és eltűntek szemem elől. Még néhány gránát jött nagy dörrel-dörrel az iszonyú széllel és mindannyiszor az az érzésem volt, hogy menten szétszakadok, valami szétfeszít belülről. Azután csend lett. Felemelkedtem kissé a fa mögül és előre néztem. Semmit se láttam és minthogy nem lőttek, csaknem egészen felálltam. Ekkor megpillantottam őket, a mint életlenül, szinte összeropedezva, megtépve dőltek egymásra a félig kész dekungban, melre csüggesztett és félrefordult fejjel, ülő helyzetben, a hogyan a gránát érte őket, ölkibe ejtett puskával. Az éjjel azután támadás volt és hátranyomtak bennünket, a hídon tútra. De másnap már visszavertük őket és azóta itt vagyunk, a régi állásban. Ennek a napnak a délutánján szókatlan hosszú csend volt és ekkor vettem észre, hogy mindaddig egyáltalán nem néztem előre, semmit se láttam, a mi az álláson túl van, előttem. Most már jobb a dekungok, néha fűteni is lehet, de azért néhányan már megfagytak kint, a drótsövénynél. Singerrel és Szellővel vagyok együtt.

December 23. — Ropant nehéz felhozni ide, a hegyre a menászt. A konyha nem is jöhetne fel, csak a húst hozzák fel éjjel, sátorlapokban, hidegen, de azt se mindig. A napokban, mikor már szörnyen éhes voltam, Singer-rekhez fordultam. Emlékeztem, hogy két nagy rúd szalmit hoztak otthonról, gondoltam, még van belőle. Azt mondták, épp az előbb ették meg az utolsó falatot. Azóta minden nap látom, ha visszafúszok a dekungba, a mint sietve, tele szájjal majszolnak és gyorsan dugdossák vissza a hátizsákba a szalmit. Igazuk van.

December 24. — Karácsony este. Ma egy éve a tasnádi papnál vacsoráztam; aztán ki kellett nemnem a kastélyba, mert ott laktam. A búcsúzásnál azt mondta a tiszteletes, hogy vigyázzak magamra, a bárókissasszony veszedelmesen szép. Most furcsa elképzelni egy ele-gáns, frissen fürdött, illatos nőt. Holnap lesz egy éve, hogy megismerkedtem Nellivel. Érzem, hogy borzalmasan piszkos vagyok bent, a sűrűn össze-visszacsapa vart ruhák alatt. A szakállam rohamosan nő.

Január 1. — Az éjjel, éjjel után, egy óra hosszú álltam a drótsövénynél. Borzalmas hideg volt, hóvihár, metsző, kegyetlen szél; mintha állandóan jaggatott volna valaki. Minden kis esikorgásra összerendeztem, de hiába bámultam kiadattal a vaksötétbe. Állandó félelmem volt, hogy nem válnak fel, elfelejtkeznek rólam és reggelre megfagynak. Úgy éreztem, hogy már régen letelt az óra, de nem mertem kiabálni. A lábaim lassan szibbdt és ijedten táncolni kezdtem egy helyben, a hóban. De a fegyvert és a risztung zörgésétől megijedtem és ismét lefeküdtem a hóba.

(Folytatás következik.)

Székely Aladár fényképe.
KAFFKA MARGIT.

KAFFKA MARGIT.

1880—1918.

Még a mostani válsággal teli napokban is különös megrendítő esemény Kaffka Margit halála híre. Fiatal volt, erős, friss, lelkes, munkára kész, tervekkel tele. Életét egy új, nagy érzés borította virágba, most jutott volna hozzá, hogy egy új házasságban megtalált boldogságát élvezze, a teljes írói méltányoltóság melegében, egyre fokozódó népszerűséggel és tekintéllyel, megszabadulva az anyagi gondoktól is, melyek eddigi életét és munkáját bémították s most kellett lefeküdni a nyirkos föld alá, eltűnnie örökre azoknak a sorából, a kik a történelem legnagyobb válságából kivergődő Magyarországot új útjaira kell hogy vezessék. Minden munká-erőre szükség lesz ebben a rettenő nagy munkában s összeropult szívvel nézünk, mint pusztít épen a legjobbak sorából a nyugatról hozzánk jött felemelt körság, a spanyol betegség.

Kaffka Margitot, a ki annyira szerette és értette az életet, nem szerette az élet. Sorsa kérdés, nyugtalanság és izgalom volt eleitől végig. Gyermekeként egy felbomló, anyagilag leromló család jelenetét és képeit látta maga körül, később egy nem sikerült házasság kínos küzdelmei, az írói érvényesülés akadályaitól való vívódás s az anyagi gond sávársága tették életét komorú és keservessé. Mikor pedig, írói sikerének teljessé válásával egyidejűleg, asszonyi élete is pihenőre talált volna egy új szerelemből szövődő boldog házasságban, közbejött a háború, a mely feldúlta lelkét — senki oly szenvedélyes felháborodással nem gyűlölte a háborút, mint ő, — betöltötte lelkét az emberiség iszonyatával és magánéletét is felzaklatta. Ifjú férjének a háború kitörésekor be kellett vonulnia, mint katonaoorvosnak, a harcsterre mennie, a honnan nagy betegem került haza. A csendes nyugalom, a tiszta, zavartalan boldogság örömeit legfeljebb órákra érezhette s most, egy szebb élet küszöbén csapódott be mögötte örökre az ajtó.

Mint asszonyi jelenség feledhetetlen lesz mindenki előtt, a ki ismerte. Olyan különálló, mindenkielőlt eltérő egyéniség volt, a milyen a legnagyobb ritkaság s fényes értelmi és szívbéli tulajdonságok oly sajátosságosan keveredtek benne apró felszöszögekkel, a hogy ez csak a géniusz fölkeltejénél szokott előfordulni. A legnagyobb asszonyi intelligencia volt mindazok között, a kikről tudomásunk van kortársaink közül, ropant éles és, villámgyors felfogás, finom érzék a lényeges iránt, a látásnak teljes elfogulatlansága, emberiekben böles megértés, bátor igazság szeretet, minden megalkuvásra való képesség s ezzel szemben az életben való elhelyezkedés, az emberekkel való bántó tudás, az úgynevezett saopir tette dolgában való fogyatékosság. Nagyon tudott szeretni, de az élet keserűségét megantították haragudni is. Végső óráig feszült szellemi és értelmi életét mindig, nyugtalanul kereste az élet és az irodalmi megnyilatkozás számára legtöbb lehető-

ségeit nyújtó formáit, azok közül a természetek közül való volt, a kik percekre sem tudnak csendesen megülni, mindig kergeti őket a nyugtalanság és ezért tízszeres intenzitással élnek át mindent.

Írói pályája a legutóbbi másfél évtized magyar irodalmának legfeltűnőbb arcvonásai közül való. Versei, a melyekkel kezdte, rövid kísérletezés után egészen új, egyéni hangot ütnek meg: az ideges feszültség vezetékén szikráztak ki bennük a képek, a szólások, a világgal viaskodó asszonyi érzékenység és túlhevített intelligencia csendül ki bennük. Minden szépségük mellett volt e versekben valami objektív, tudatos mellékhang, a mely arra vallott, hogy Kaffka Margit igazi terrénra nem a líra, hanem az elbeszélés. S a mint első novelláit megírta, azonnal feljelle fordult a hozzáértők figyelmére s első novelláinak egyike, a *Levelek a zárdából* című reuelációkép hatott írói tornájának biztonságával, lélekrajzoló erejével és a serdülő leánylelek rejtelmeinek gyöngéd feltárással. Ettől kezdve leginkább mint elbeszélő állott a közönség előtt. Előbb novellákkal próbálta ki erejét, aztán tehetségének igazi természetét a regény felé vitte. Első regénye, a *Színek és évek*, melyet lapunk vitt először a közönség elé, a legnagyobb irodalmi sikerek egyike volt, a miket az utóbbi években láttunk. A viaskodó pártokra szakadt irodalmi közvélemény egy pillanatra egységessé vált a regény dícsőítésében s a nagyközönség is, a mely eddig bizonyos tartózkodással viselkedett Kaffka Margit iránt, mindjobban hozzáédesedett. Ez a regény meggyőződésünk szerint a modern magyar regényírás legértékesebb, legszelebbe medrű terméke, a pusztulás felé sodródó magyar úri középosztály s benne az anyáink nemzedékéhez tartozó nők sorsának hatalmas arányú, teljes és mindenféle éles kontúrokkal elhatárolt képe s előadásában, a részletek összehangolásában, az árnyak és fények elosztásában is olyan egyenletes, a milyenek csak elsőrendű írók művei szoktak lenni. Ezután is írt még regényeket, a *Mária évei-t*, az *Allomások-at*, a *Hangyaboly-t*, a meghatóan szép *Két nyár* című kisebb regényt. Ezekben minden megvan írói ereje, de remekműve mégis csak a *Színek és évek* marad. A realitás, az élet- és emberismeret, az embernek állandó körülményeihez és pillanatnyi helyzetéhez való viszonya, a magyar élet jelenségei iránti élénk érzék, s az előadásban bizonyos ideges leteleg, a szavaknak tartólódó halmozása, írásának legfőbb jellemvonásai.

Az utolsó három évben a szokottnál is zaklatottabb életet élt. Férje Temesvárott teljesített katonai szolgálatot s ő Temesvár és Budapest közötti örökös utazgatásban fogyasztotta erejét. Temesvárra asszonyi érzése hajtotta, Budapestre az irodalmi foglalkozás kényszerűségei. Nyilván ez a hajszolt élet is hozzájárult, hogy a betegség oly könnyen lebírt.

HOLDAS ÉJJI ÁLOM.

A Hold tányérrózsája éji csöndben
Kinyílik s fényes, nagy virágba szökken
S körülte a csillagbimbó-sereg
Ezüstösen pislogva szendereg.

Amott túl kékesen alszanak az erdők,
Magukra hűvöz a lomha felhő:
A búzke, néma hegyorom pedig
A fellegek fölé emelkedik.

Am ellenére a vén hegykirálynak
Ezerszer magasabbra szököve szállnak
Az én botor, vad, lázas álmaim
A lelkeim nekilendült szárnyain.

S ottfönn vágó lelkeim feléd kitárom,
Sugárhúr Hold búvszavú Gitárom
S dala a messzi, álvó városom
Az ablakodon Hozzát beoson.

Látlak... fehéren... bár az új beárnyal
S lantomról tépett, kőza holdszaggárral
Megoskírom puha, fehér nyakad...
S kibeledre siml kibontott hajad.

S míg ágyad telehintve — ó Te drága, —
(Be szép csillaghullás! — szól, a ki látja.)
Rád ezüst csillagbimbókat dobok:
Álmodban édes ajkad mosolyog.

Haraszthy Lajos.

A RUHÁK BESZOLGÁLTATÁSA.

CLEMENCEAU.

A birodalmak között, a melyek Közép-európát legyőzték és most a világ jövőjéről döntenek, terjedelmében Franciaország Anglia és Amerika mögött a harmadik, de megadatott neki a jog, hogy legalább a győzelem reprezentálásában az első, a vezető legyen. Ezt a jogot szerencsétlenségével és szerencsésével váltotta meg. Ő adta a maga számára mérten a legtöbb halottat és a legnagyobb élőket a diadalnak. Neki pusztult el a legtöbb városa és a legtöbb férfi a nyugati szövetségesek között. De francia az a vezér, a ki összerokasztotta Hindenburgot és francia az a politikus, a kiből a legendihetlenebbül élt a győzelem eltökéltsége. Oly konokul és megközelíthetetlenül, hogy szinte magának a sorsnak is diktálni látszik. Voltak idők, mikor ez az eltökéltség a látszat minden ismérve alapján mániának volt minősíthető. Az ellenség ágyúvérsnyire jutott Párishoz és esztendőnk minden kimondhatatlan kétségbeesett és kimondhatatlanul véres erőfeszítése sikertelen maradt, hogy Franciaország testéről lerázhassák. Az angol-francia offenzívák egész sora eredménytelenül állt meg, ellenben a hatalmas északi segítőtárs összemölk és kidől a sorból. Remélni se jőzön dolog már, mikor Clemenceau még mindig úgy cselekszik és úgy beszél, mint ha minden programszerűen, a legjobban menne és a világon semmi se lenne olyan bizonyos, mint a szövetségesek győzelme. Mint a ki valami nagy, mindennél fontosabb, mert mindenért bőségesen kárpótoló titok tudója, a miről a csel érdekében egyelőre csak annyit hajlandó elárulni, hogy ez a titok megvan és benne minden, a mi Franciaországot és szövetségeseit összes szenvedéseikért, áldozataikért és családosaikért fejedelmien megjutalmazza. Csak várni és kitartani kell tudni, nem határtalanul, sőt nem is nagyon sokáig. Csak egy órával tovább, mint az ellenség. És Clemenceau úgy viselkedik, mint a ki látja, hogy a mutató már erősen közeledik ehhez az órához.

Csakugyan ilyen hiteles volt-e a tájékozottsága, vagy ilyen esodálatos a látása? Az események végre is igazat adtak neki, ha a bemondását párszor prolongálna is kellett. A kétségtelen az, hogy az ilyen viselkedésnek rengeteg a szuggesztív ereje. Ez a hatás óhatatlan. Magunkon is kellett éreznünk akárhányszor, a mikor az entente egy-egy súlyos veresége után, a melyet mi hajlandók voltunk döntőnek minősíteni, felállt Clemenceau és sikerült neki elrontani a szájunk ívét. Éreznünk kellett: egy olyan fanatizmus áll velünk szemben, a melynek párja a mi gondolatunkban és lelkünkben nem lódog. A makacsságnak, az eltökéltségnek irtózatossága talán még soha nem jelentkezett az emberiség történelmében oly félelmetes dimenziókban, a hogyan a francia

miniszterelnök reprezentálta. Győzni akarok! ismételte szakadatlanul és mintha minden érzelme és gondolata a legteljesebb kizárólagossággal ebbe az egyetlen eltökéltségre omlott volna. Nem vett tudomást semmiről, a mi ezt a jelszavát nem csak nehéznék, hanem szinte reménytelennek mutatja, se a vereségekről, se a csalódásokról, se a nyugtalanságról, a mely már körülötte is egyre erősebben hullámozik. Nemesak, hogy meg nem török, de még csak alkudni se hajlandó. Minden közeledési kísérletet már eleve csapdának minősít és minden erejével diszkreditálni törekszik. A bizalmatlansága éppen olyan rendkívüli, mint a bizalma.

A háború az idegek dolga, mondotta Hindenburg, vagyis a győzelem az erősebb idegeké. Mennél hitelesebb ez az igazság, annál nyugtalanítóbb lehet ránk, ha Clemenceaua gondolunk. Mennyiben mértéke az idegek ereje a politikai nagyságnak, azt a kérdést vitassák meg az illetékesebbek. Azt azonban minden intelligens szemlélő kénytelen volt megállapítani, hogy a világháború összes szereplői között Clemenceauak legerősebbek az idegei. A helyzete, mikor a hetvenöt esztendő ember a hatalom birtokába kerül, valóságosan rettenetes. A miben a helyzetnél nem kisebb része van

A RUHÁK KIÖSZTÁSA.

A HADBŐL VISSZATÉRT KATONÁK FELRUHÁZÁSA.

neki magának azzal, hogy könyörtelen, véres és végzetes kritikája ezért a helyzetért az ellenség erejénél szinte nagyobb mértékben azokat teszi felelőssé, a kik a hatalomban az elődjek voltak. Nem Moltke, Falkenhayn és Hindenburg tehetségének tulajdonítja a németek sikereit, hanem Viviani, Briand és Painlevé tehetetlenségének. A mottója mindig az, hogy Franciaországot rosszul kormányozták és rosszul védelmezték. Csak ez az oka annak, hogy a németek még mindig Noyonban vannak.

De a németek még teljes másfél esztendőig voltak Noyonban azután is, hogy Clemenceau kezébe került a hatalom, a mely szerinte, mihelyt megfelelő kézzel van, föltétlenül ki tudja söpörni onnan őket. Clemenceau útja soha se volt rózsalevelekkel meghintve és voltak időszakok az életének, a melyekben parázon feküdt. 1871 március 18-án rámeredő puskacsővek között ütlegelte a Montmartre csőcseléké és csak egy véletlenséggel mentette meg attól, hogy Leconte és Clement Thomas tábornokok sorsában ne osztozzék, a kiket agyonlőttek. Volt idő, a mikor oly dögleletesnek érezte hazája politikai levegőjét, hogy kivándorolt Amerikába és 1893-ban egy egészen otromba és képtelen rágalom, annyira buta, hogy kacagó göröcsök fogták el, a mikor a kamarában ellenségei fölvonultak vele ellene, teljes tíz esztendőre számúzte a közeletből.

Ezek mind rettenetes korszakok lehettek számára, de aligha keservebbek, mint ez a másfél esztendő, a míg a németek még mindig Noyonban voltak, noha már ő kormányozta és védelmezte Franciaországot. De nyilván kellett valami jelentősnek történni, valami ráeszmélésnek vagy megsejtésnek földeregni a francia lelkekben, hogy Clemenceau ezt a másfél esztendőt kiállhatta és megigazoltatását a hatalomban megérhette. Elérkezett a pillanat, a mikor a németek valóban nem voltak többé Noyonban és Clemenceau rettenetes és reménytelen eltökéltsége valóságosan ragyogott rá a szövetségesek annyi vereségben megtépázott, végül mégis diadalmas zászlaira.

Ez a befejezés Clemenceau Gyógygót nemzetétörténelmében nagy emberré tette és örökkévalóságot biztosított a nevének. El kell ismerni: nem jutott hozzá se olcsón, se könnyen. Rengeteg csalódással és a mi ennél keserűbb, nagy és jóvátehetően kiábrándulásokkal szolgált neki az élet. Nagyon kiábrándultnak és rendíthetetlenül bíznak lenni: az élet legkritikább és legrendkívülibb jelensége. És a francia miniszterelnök e kontrasztos klasszikus megsejtésítője.

Sz. Zs.

A HABSBERGOK HALÁTLANSÁGA.

A Habsburgok halátlansága évszázadok óta ismeretes. A múlt század ötvenes éveinek elején, mikor a keleti kérdés felmerült, s egész Európa Oroszország ellen fegyverkezett, Schwarzenberg herceg, Ausztria miniszterelnöke és az ifjú Ferencz József mentora azt a nyilatkozatot tette: «mulatba fogjuk ejteni a világot, hogy mennyire halátlanok tudunk lenni. De a világ nem ámult el. Mert csak az történt, hogy ugyanaz Ferencz József, ki trónját 1849-ben az orosz beavatkozásnak köszönhette s kétszáz ezer muszka harezos segítségével verte le a magyarokat: négy évre rá Bessarábiában vonultatta fel csapatait a szorongatott Miklós császár ellen, a ki őt megsejtette. A világ pedig sokkal nagyobb halátlanságokat is látott már a Habsburgok részéről, azért nem ámult el.»

Mióta e család történetét csak ismerjük, százával tudunk oly eseteket, midőn úgy egyesek, mint egész népek és nemzetek iránt a leg-rútább halátlansággal viszonyozták a nekik tett szolgálatokat. Még maga Bécs városa sem képez ez alól kivételt. Maga a dynastiát alapító Habsburgi Rudolf, mikor Bécs öt Otokár cseh király ellen megerősítette: négy napon belül két szabadságlevelet adott a városnak s pár év alatt megszegté mind a kettőt. A második okmány értelmében Bécsnek szabad birodalmi

A TENGERÉSZ CSAPAT KÜLÖNÍTMÉNY POZSONYBAN.

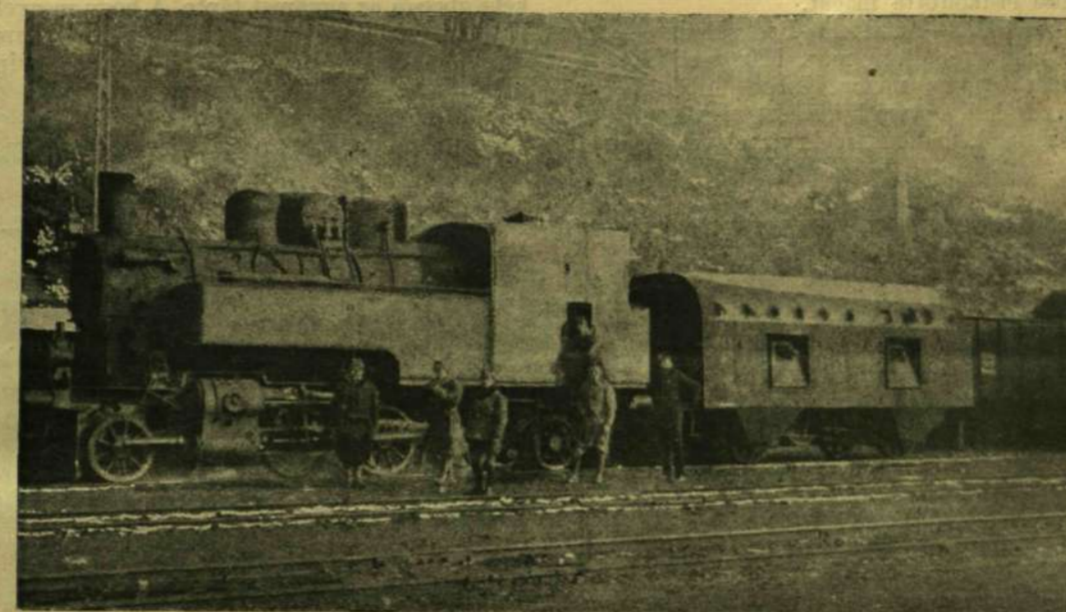
nemesak egyik legjobb hadvezér volt, hanem mint dúsgazdag ember az egész hadsereget a saját pénzén toborozta s meggyilkoltatták. Az ő ügyére vonatkozó iratokat titok pécéséje alatt tartották kétszáz esztendőig a bécsi levéltárban s mikor 1828-ban Förster Frigyes azokat

pedig több ízben trónjaik megmentését köszönhették, arról ez alkalommal nem akarunk megemlékezni. Hiszen történelmünknek csaknem minden lapja erről beszél. De rá akarunk mutatni egy tényre, mely nagyon jellemző s mutatja, miként viselkedtek magyar híveikkel.

A mohácsi vész után a magyar nemzet tudvalévőleg egyhangulag választotta meg királyává Zápolya Jánost. Csak az ő megkoronázása után néhány héttel keletkezett egy párt, — eleinte kiesi számban — a mely Habsburg Ferdinánd osztrák herceget óhajtotta királyul. E párt legtöbb emberei között szerepeltek Báthory István a nádor, Nádasdy Tamás, az özvegy királyné titkára, Batthyányi Ferenc a horvát bán s hozzájuk csatlakoztak később a Frangepánok és a Zrínyiek. És mi lett e családok utódainak a sorsa? Az utolsó Báthoryt császári seregek kergették el az erdélyi fejedelmi trónról. Nádasdy Lipótot a bakó végezte ki illetékes bíró ítélete nélkül s kincseit hatókros szekereken hordatták el a bécsi Burgba. Batthyányi Lajost 1849-ben végezték ki a pesti újépület lakatnyában. Frangepánt Bécsújhelyben nyakzták le, úgyszintén Zrínyi Pétert, a szigetvári hős dédnokáját, elrabolván annak is javait, úgy, hogy fia Jakab, az utolsó Zrínyi, Grácban koldulva szerezte a kenyerét.

Ime ilyen a Habsburg hála!

És sokan a mai nemzedék közül, nemesak méltatlankodva, de csodálkozva is vették tudomásul a hírt, hogy Károly volt királyunk a horvátoknak is odaigért Magyarországból egy darabot, a cseheknek is néhány megyét, azokkal a nagy áldozatokkal szemben, melyeket a magyarság ebben az irtózatossá háborúban hozott. Méltatlankodni e felett lehet, de csodálkozni ezen csak az fog, a ki nem ismeri a Habsburg-család ékomor setetés történetét.

A PÁNCÉLVONAT INDULÁSRA KÉSZEN.

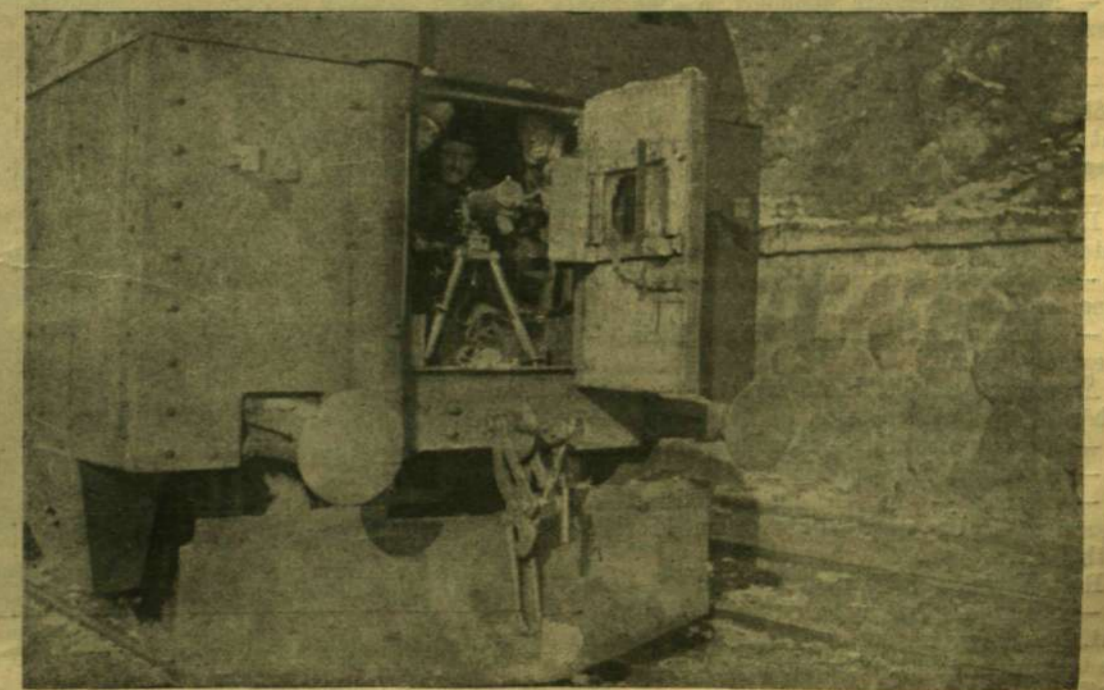
városnak kellett volna lennie — minő Frankfurt volt — de csak addig tartott a szabadság, a meddig a veszedelem. «Passato il pericolo baggato il santo», mondja az olasz, elmúlt a veszedelem, meg lehet csálni a szentet. Rudolf fia, Albrecht, összetépte s a város polgárainak lábához dobta az adománylevelet, minden előbbi szabadságbiztosítókkal együtt s kijelentette, hogy a Kahlenbergre huzerkodhatik, a kinek nem tetszik Bécsben maradnia. A nép bálványozott polgármestere, Paltramm, először Karlsteinba szökött, azután a szentföldre vándorolt, a polgárok pedig nyakukba vették az igát s fizették az alattvalói adót. — egészen a legújabb napokig.

Hasonló pénzzel fizettek a Habsburgok legbensőbb embereiknek, udvari méltóságaiuknak, hadvezéreiknek és bankáiraiknak is.

Az Eggenbergerek voltak egy időben az akkori korszak Rothschildjai. Mikor e család Boldizsár nevű tagja kért merte az évtizedek óta felgyülemlett adósságoknak legalább a kamatját: katonaságot küldtek a házára, békóba verve a gráci Schlossbergben börtönbe vetették, hol azután nyomtalanul eltűnt. Hans Liechtensteint, a hatalmas udvarmestert, akkor, mikor látzólag a legnagyobb kegyekben állott, hirtelen elfogatták, családjával és testvéreivel együtt bebörtönözték, nagyterjedelmű birtokait az uralkodó család vagyonába bekebelezték, de a mellett a birtokokat terhelő adósságok fizetését megtagadták. Laudon generálást, a kinek nevéhez annyi győzelem fűződik, mikor nagy szegénységben meghalt, még csak el sem temették s elutasították az özvegyet, mikor legalább egy sírkő felállítására iránt folyamodott. (Budapestben egy utca viseli a nevét.) Wallenstein

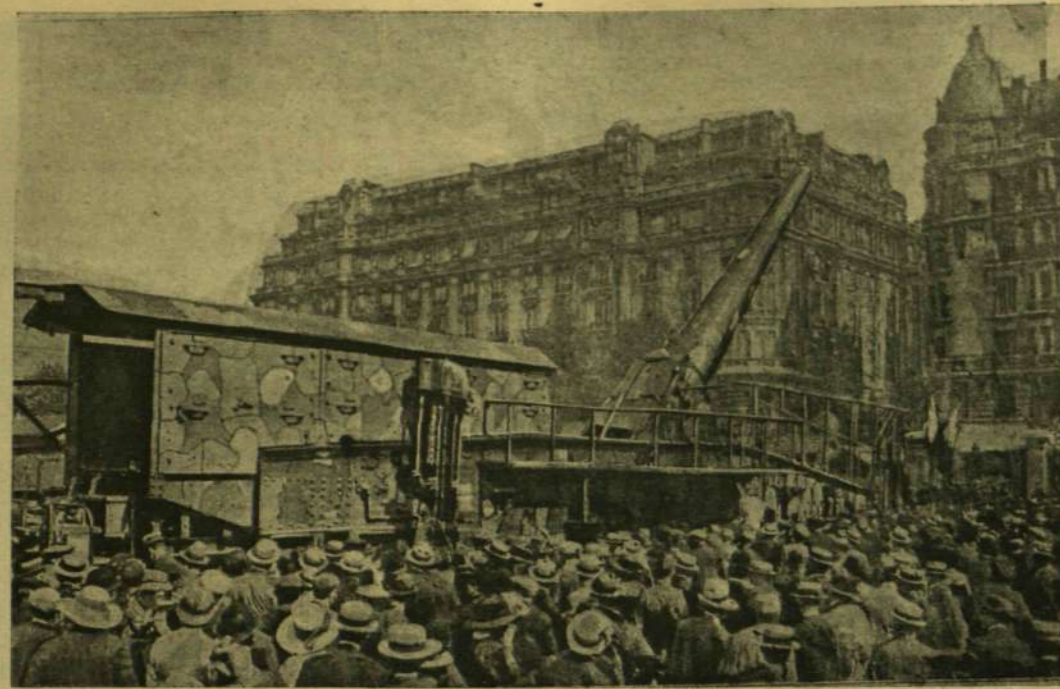
megtalálta: kitűnt, hogy a császár maga bizta meg megöletésével Leslet és Buttlert. De, hogy elkerülje a gyanút s vallásos érzéseinek is eleget tegyen, fényes misét szolgáltatott az elhunyt lelki üdvéért s száz szál viaszgyertyát gyújtott meg.

Hogy mekkora halátlansággal viseltették a Habsburgok a magyar nemzet iránt, melynek

A CSEHEK ELLEN KÜZDŐ CSAPATAINK. — GÉPFEGYVER A PÁNCÉLKOCSI AJTÁJÁBAN.

Jelky Gyula felvételei.

A PÁRIS LÖVŐ NÉMET ÁGYÚ MEGÉRKEZÉSE PÁRISBA, A HOL A MARS-MEZŐN KIÁLLÍTOTTÁK.

LEZUHANTAK.

Elbeszélés. — Írta Ujvári Péter.

Éhesek voltak és fáztak. Egymás melegére sóvárogtak, de nem bírtak összebúszorolni. Közük terpszkedett, mint nagy jéghegy, az örvényt repesztő szegénység.

Az asszony elrövidül szemmel a kályhába bámult. Egy darabka nedves fa szerzeget abban és haragosan lökte ki magából a füstfelhőket. Nagy kék szeme meg sem rebtent, a tekintete meg sem homályosult.

Borzongató, nagy szomorúság vaczogott az ember szívében.

— Az már sírni se tud. — gondolta és mosoktalan pillantással ölelte magához a szenvedőt.

Igaz bizony. Ezek már sírni sem tudtak. Még a keserű füst sem tudta könnyesre kimarni a szemüket. Ebben a nyomorult, fülledt oduban csak a falak sirtak, csak a nedves fa nyöszörgött, csak a nyikorgó bútorok repedeztek. Rettenő nyomoruk meg-meghasogatta a követ, de ők maguk már régen kisírták magukat. Magamagát már egy sem sajnálta, legföljebb a másik miatt bánkódott.

— Elza! — kezdi az ember.

Az asszony lassan feléje fordul és rámosolyog. Rost Endre összerázkódik. Ez a megbocsátó, csöndes vértanu-mosolygás a szívét hasítja.

— Elza, — folytatja halkán — ha gondolod, még írhatok egy-két levelet.

— Minek? — mondja Elza és megint a pislogó tűzbe mereszti tekintetét. — Úgy is hiába írnál, barátom.

— Van még egy pár régi ismerősöm.

— Azok jobban szeretnek, mint a barátaid?

— Nem is olyanokra gondolok, a kikkel jó viszonyban voltam.

— Hát?

— Egy páran, tudod, irigyeltek, mikor jó időkét éltünk. Ha most megsajnálhatnának, hát az jól esne nekik. Akadhat köztük egy, a ki megsegítené. Miért ne, ha megalázhat.

— És te megaláztatnád magadat?

Rost Endre lehorgasztotta a fejét és hallgatott.

— No, látod, — mondja az asszony — ehhez nincs erőd.

— Nem tudom, — rebegi Rost Endre — megpróbálhatom.

Az asszony felállt, hozzá lépett és vékony, fehér kezét a vállára tette.

— Eleget próbáltál, — mondha résztvevően.

— Gondolod, Elza, gondolod?

— Eleget, — ismétli meggyőződéssel az asszony. — Út vagy, többet nem kockáztathatsz.

Rost Endre a fejét rázta.

— Félek, Elza, hogy csak ámitjuk megukat. Igaz, hogy küzdöttem a nyomorunk ellen, de talán nem eleget. Valamit még meg kellene próbálni.

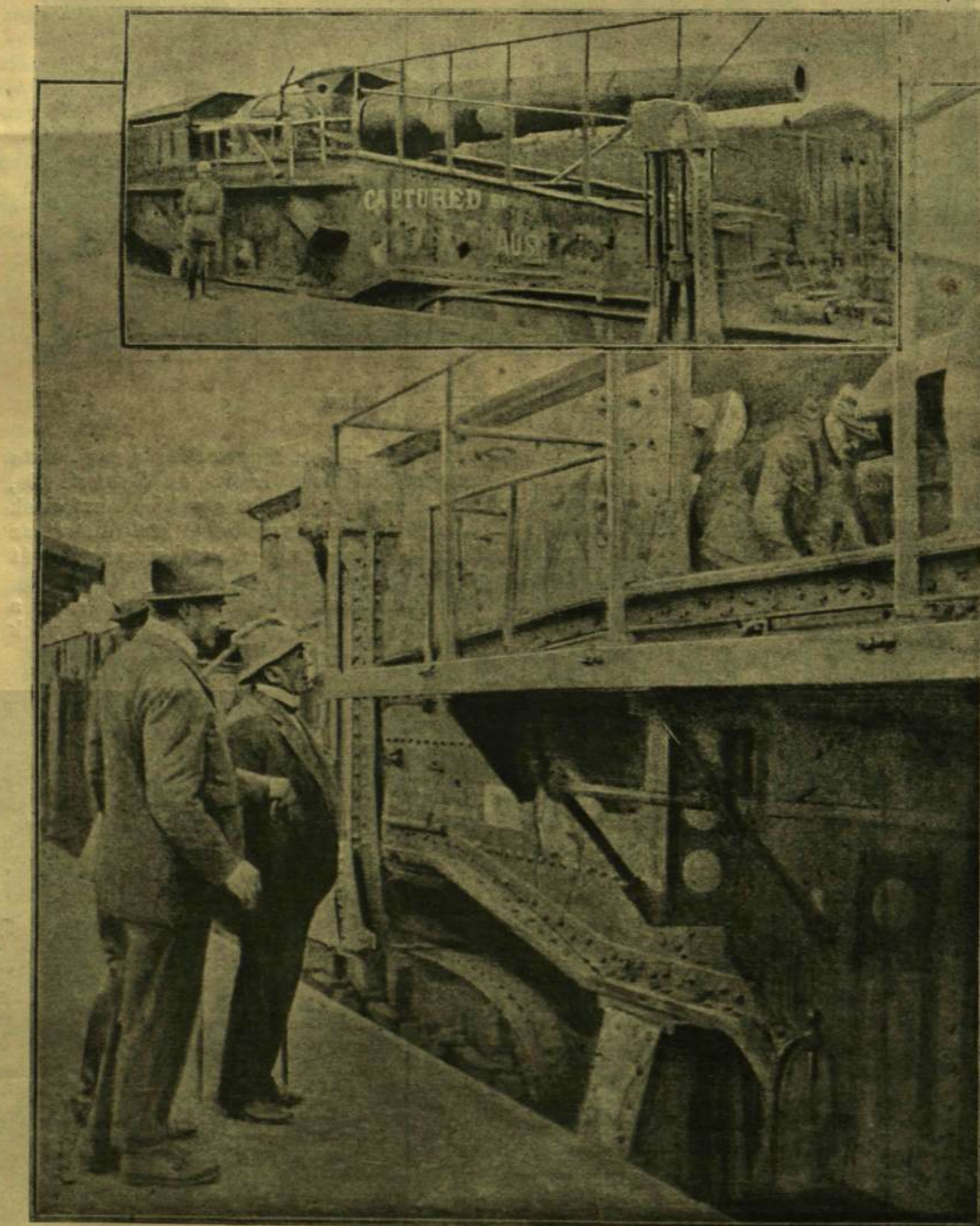
— Mit?

mégis azt mondta, nem adhat. Igaz, azt a pénzt egy kliense bízta rá, de ötven koronát a magáéból is adhatott volna. Már épen menni akartam, mikor megcsendült a telefon. Hubert elfordul, a telefonra hajlik. A százások rám mosolyogtak. Biztattak: no, markolj hát belőlünk. El sem képzelheted, milyen démoni erővel beszélnek a százások. Egy perc alatt megkísértettek, meg is ejtenek. A nagy bűnökhoz, Elza, nem kell ám nagy lelki erő. A nagy sikasztók játszva sikkasztanak. Még be sines fejezve a lelki leromlásuk és már sikkasztanak. Mert a százásokra és az ezresekre, ha csábítanak, úgy ráhallgat az ember, mint az édes anyjára. Egy sem küzd a lelkiismeretével, a ki egyszerre sokat lop. A kezem már a százások felé remegett, de visszahanyalt. Ostobaság, gondoltam, ha még legalább áldozat volna, valami, a mi megmarczangol. Egy megmarczangoló, megvadító aljasságot el tudnék követni miattad. De sokat lopni nem nehéz, nem áldozat az, hanem multság. Ezt nem érdemes. Elmentem.

Elza kételkedve hallgatta ezt a kínos vallomást. Tudta, hogy az ura a nyomornak és kétségbeesésnek ezt a cinikus filozófiáját csak magára hazudja. De azért mégis szenvedett, mikor így beszélni hallotta.

Rost Endre nem vette észre az asszony könnyörgő tekintetét és folytatta:

— Haza jöttem. Tudtam, hogy éhez és a kétségbeesés az agyamat tépte. A hogy megyek, előttem baktat egy pékinas. Kenyeres kosarat cipelt a fején. Egy szép, aranyárga cipő kifelé kandikált. Ez is énám mosolygott és beszélt hozzám és csábított, hogy lojjam el. Én nem tudom, Elza, miért hisszük mi, hogy a

A 280-AS NÉMET ÁGYÚ, MELLYEL PÁRIS LÖTTÉK.

(Párisba elszállítása előtt Lord Derby, Clemenceau és Foch tábornok megtekintik.)

(Balról Lord Derby, előtte Clemenceau, fent Foch tábornok.)

hálátlanság emberi gonoszság. Az élettelen dolgok hálátlanabbak. És állhatatlanok. Hiába szereted őket, elkíváncznak téled. Mindig csak az idegenhez sóvárognak és ha meglátnak, mindjárt tudják, hogy te is rájuk sóvárogsz. És megimádnak szinte: hát loj el minket. Mindig szöktetésre gondolnak, mint a rossz asszonyok. A hová csak nézek és csak meglátok, az mind megkísért. A kenyér is megette. De a kenyér, látod, csak dadogva kísért. Abban nincs meg a pénz szépége és elbűvölő ereje. Egy cipőnek, azt hiszem, sokáig kell csábítani, a míg valakit megejthet. Egyáltalán: roppant nagy tusába kerül, míg kis bűnökre birjuk rászánni magunkat. A kis bűnök nehezebbek, mint a nagy bűnök. Ahhoz nagy elszántság és nagy lelki erő kell, hogy valaki egy cipőt lojjon. Nekem nem volt hozzá elég erőm. Attól félek, Elza, hogy nem eléggé szeretlek.

Az asszony megáradó részvétellel az ura homlokát simogatta. Sokáig hallgattak.

— Megyek — mondja aztán nagysokára Elza.

— Hová?

— Az apámhoz.

— Majd megint elkerget.

— A mult héten elkergetett.

— No látod.

— Egy hét nagy idő. Most talán kiengesztelhetem.

TEJKIOSZTÁS A TÁPKONYHÁN.

AZ ASZTALOS MŰHELYBEN.

— Három évig tudta nézni szánakozás nélkül a nyomorodat, majd most se szakad meg a szíve tőle. Ha bűnbe aljasodtál volna, azt könnyebben elszívelné, még meg is bocsátana talán. De hogy a szegénységet merted választani a gazdagság helyett, azt ez a csupa erényember nem tudja megbocsátani. Inkább én próbálok meg valamit.

Az asszony megmaradt a szándéka mellett és eltávozott.

Az utcán utána néztek. Meggyötörődött, szomorú szépégén megakadtak a férfiszemek. Habozva, félénken, szinte tisztelően bámulták. A szentségtörő tekintetek megalázkodtak előtte a csodálatos szépég előtt, a mely úgy omlott el rajta, mint egy régi, nyítt, szent oltárterítő.

Egy ember mégis megállította. Ez is illedelmesen.

— Bocsánat! — szolt és szinte elnyelte Elzát a tekintetével.

Elza szótlánul el akart suhanni, de az követte.

— Kérem, hallgasson meg.

— Erresszen.

— Már hogy ereszteném. Boldog vagyok, hogy rátaláltam.

— Nem ismerem önt, — szolt Elza elutasítóan.

A férfi nevetett.

— Persze, hogy nem. Én nem ismerem magát.

— Akkor semmi közünk egymáshoz.

— De várjon hát. Hiszen igaz, hogy nem ismerem.

rem, de azért két esztendő óta mégis magát keresem.

Elza csodálkozva nézte.

— Igen, igen — folytatta a férfi izgatottan. — Magát keresem. Festő vagyok és nekem épen ilyen modell kellene. Itt lakom a harmincznégyben. Maga nem gazdag, úgy-e. Hát nálam kereshet. Öt forintot adok: minden ülésért, tizet adok. Magának annyit adok, a mennyit akar.

Elza szó nélkül elietett. Az apjához vitte a kétségbeesése.

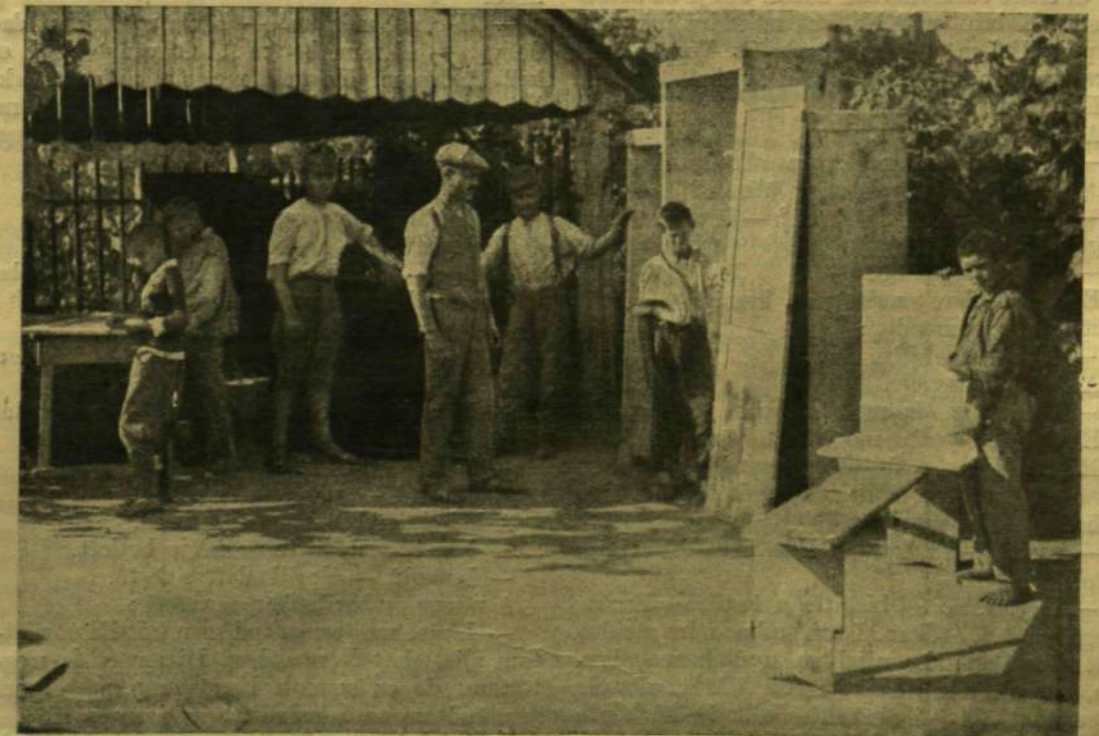
Az még csak maga elé sem eresztette.

— Mondta, hogy a lánya kéri?

— Mondtam, — felelt az inas tisztelősen vigyorgással. — A nagyságos úr azt mondta, hogy neki nincs leánya. A ki a lányának mondja magát, az... az... no, azt már nem mondom meg, mit mondtott arról. Hát láthatja, nagyságkám, minket nem lehet becsapni.

Elza szemében súlyos könyvek felhőztek. Oh, itt tudott sírni, nem úgy, mint otthon, a hol már csak a nedves falak sirtak. Lehajtotta a fejét, hogy kiomló könyeit a szolgál meg ne lássa.

Kiszédült. Késő délutánig csatangolt az utcán ide-oda, czéltalanul, gondolat nélkül. Olyan súlyosan ereszkedett a lelkére a kétségbeesés, olyan sötéten és áthatóan, hogy még ő maga sem láthatott rajta keresztül.

MŰHELY A KÉLTBEN

A PATRONÁUS EGYESÜLET FIATALKORUAK MENHELYÉN ARADON.

MAGYARORSZÁG ÉS AUSZTRIA NEMZETISÉGI TÉRKÉPE A PÁRISI ILLUSTRATION SZERINT.

Egyszerre megállapodott. A harmincznégy előtt állott. A szíve megremegett, de erőt vett magán. Lassan fölépegetett a lépcsőn egészen az ötödik emeletig. A műterem előtt megállt. Összeszedte magát és kopogott. Aztán belépett. A festő megismerte.

— Hát mégis meggondolta magát? — fogadta nyájasan.

Elza sápadt volt és csak intett. Beszélni nem tudott.

— Ugyan már, — mosolygott a festő — hát ne reszkessen. Várjon, várjon, egy-két vonással lekapom. Nagyszerű Mária-fej lesz belőle. De maga nem egyházi téma. Valami kontár bizonyára azt nézné ki magából, mert szép, fehér és szenvedő. És mert, hogy is mondjam csak, mert tisztá. De én többet látok magában. Maga csodálatos lesz, meghatón szép, ha abban a pillanatban rögzítem a vászonra, mikor az a, hogy is mondjam csak, mikor az a tisztaság lassú hópehelyekben lefoszlik magáról.

Elza megtántorodott.

A festő annyira elragadta, hogy Elza megrendülést észre se vette. Lelkesedve folytatta: — Tudja, az egy gyönyörű pillanat. Csupa izzás, csupa káprázatos ragyogás. Széles, fehér márványmedencében a vépiros mámor gőzölög és fehér tűzcsokorban zuhan beléje az ártatlanság. Kábító mi? No azt megcsináljuk. Ott a spanyolfal mögött leveleket lehet. Vegyen magára egy görög tunikát, aztán kijöhet.

Elza nem mozdult.

A festő mosolygott.

— Ahá, persze, még nem alkudtunk meg. Hát elég lesz tíz forint egy ülésért?

— Hányszor kell eljőnnöm? — kérdezte Elza alig hallhatóan.

— Tízszor legalább.

Elza a mellére szorította a kezét. A szemét lehunyta, így mondta: — A felét előlre kérem.

A festő kacagott.

— Megkapja, de most siessen.

Elza a spanyolfal mögött átöltözöködött.

Mikor előjött, a festő egy gazdagon terített kis asztal mellett találta. Pezsgőt töltött. Egy pohárral elébe nyújtott.

— Nem! — szakadt ki Elza mellelől a jajos tiltakozás.

— Ugyan, no — biztatta a festő. — Persze, maga most fél tölem. Isten tudja, mire gondol. Hát becsületesem, újjal se nyúlok magához. Eh, nem akarok én szeretkezni. Alkotni akarok, érte meg, alkotni akarok és alkotás közben a festő Isten inkább, mint ember, annyira szenvedélytelen.

— Nem iszom, — ismételte Elza komoran.

— De muszáj innia — kapacázta a festő, —

Érts meg, muszáj. Az angyalok nem buknak meg józan állapotban. Ha Madonnának akarnám megfesteni, szentelvízzel kinalnám meg. De a bűnbeomlás nagyszerű pillanatához mámor kell. Édesem. Ön nem színesznő, hogy azt eljátsz-hassa. De ha a pezsgő elkábitja, pompás lesz.

— Nem — nyögte Elza harmadszor is.

A festő a fejét csóválta.

— Ejnye, de konok. Az a fickó odabent, a kínél szebb Petroniuszt elképzelnem sem lehet, az nem kérte magát annyira. Pedig úri ember és látszik rajta, hogy megalázásnak érzi, mikor pénzért modellel kell ülnie. De rászánta magát és így rája az ópiumot, hogy nézni is gyönyörűség. A szemét már olyan üvegesek, hogy szinte zörögnek. Olyan részeg római urat festek róla, hogy esoda lesz. Egy képre hozom magukat. No, ígyön hát.

Az a tudat, hogy nem egyedül van a festővel, megbátorította. Fogta a poharat és hörpintett belőle.

A festő nőgatta: egyiké valamit, arra jobban esik a pezsgő. Elza evett, aztán ivott. A kedve kiasadt, mint az égő róza és lobogó lángok esaptak ki belőle és ideges rebbenésekkel a szemébe kigyóztak.

— No, most hozzáfoghatunk — ujjongott a festő.

— Még ne, még ne! — könyörgött Elza dadogva. — Kérem, kérem... A pénz előbb el kell küldenem. Ide nem messzire az uramnak. És... és a ki vízi mondja meg: én küldöm, az apántól kaptam. És azt is mondja meg, hogy estére otthon leszek.

A festő elébe tett egy borítékot.

— No, írja ide a címet, elküldöm.

Elza ráírta.

— Így — mondta a festő és a szomszéd szoba felé ment. Félre csapta a függönyt és beszélt: — No, most kijöhet, barátom.

Magas, vállas, fehérhagás férfi lépett be a szobába. Támolygott.

— Egy kicsit elfelejtkeztem — motyogta, jó felejténi.

— Elza felugrott.

— Endre! — sikoltott és elájult.

A kábult ember megtántorodott.

— Elza! — dadogta és feléje botlott.

— Ismeri? — álmélkodott a festő.

A részeg ember halkán nevetett.

— Lásza, mester, ez tud szeretni. Ez éniat-tam aljasodott le magához. Hiszen én is meg-temtem, de ez semmi. Én tegnap még lopni sem tudtam az ő kedvéért.

Letérdelt Elza mellé. A szeméi szinte kidülledtek. Látszott rajta, hogy valami nehéz, súlyos gondolat akar kivergődni az agyából. Töredeve, szaggatottan motyogta:

— Néha... nem mindig... de néha az al-jasság is szép... Van valami fenség abban... Van... De szeretni kell... Mi szeretjük egy-mást... Hát lezuhantunk.

PÁTER BROWN, A JÁMBOR DETEKTÍV.

G. K. Chesterton kalandos történetei.

(Folytatás.)

Levette a furcsa kerek zöld kalapot s megmutatta, hogy belül acézall van kibélelve. Wilfred felismerte benne azt a könnyű kfr.ai vagy japán sisakot, a melyet az ezredes a régi családi ház előcsarnokában lévő fegyverállványról emelt le.

— Ez a kalap esett a kezem ügyébe, — magyarázta a bátyja könnyedén. — Mindig a kéz-ügybe eső kalap és a kezügybe eső nő.

— A kovács Greenfordba ment, — mondta Wilfred nyugodtan — és a hazatérése nincs megállapítva.

Ezzel sarkon fordult és lehajtott fővel be-ment a templomba, keresztet vetve, mint a ki valami tisztátalan szellemtől akar megszaba-dulni. Sietett elfelejteni bátyja aljasságát magas gothikus folyosónak hűvös felhőmályában; de ezen a reggelen a sors úgy hozta magával, hogy vallási gyakorlatának csöndes körútját minduntalan megakaszszák holmi kis zavarok.

Mikor belépett a templomba, a mely máskülö-nben üres szokott lenni ebben az órában, hirtelen egy terdelő alak állott talpra és a kapu-bejárat teljes napvilágítása felé ment. Láttara a lelkész meglepetve állott meg. A korai imá-dkozó ugyanis nem volt más, mint a falu hűlyéje, a kovács unokaöccse, tehát olyasvalaki, a ki se nem akart, se nem tudott a templommal vagy bármí mással törődni. Úgy hívták, hogy a "bolond Jóska" s mintha más neve nem is lett volna. Sötét, erős, otromba legény volt, az arca nagyon sápadt, a haja sötét és merev, a szája mindig táva. Mikor elment a pap mel-lett, borjútekintete nem árult el semmit, hogy mit csinált vagy mire gondolt. Sohasem látták azelőtt imádkozni. Miféle más monda-hozott most? Nyilvánvalóan furcsát imádkozha-tott.

Wilfred Bohun földre gyökerezett lábál állt ott s látta, hogy az időtö kimegy a nap-világra s az ő züllött bátyja valami barátságos tréfalkozással kiabál rá. Az utolsó, a mit lá-tott, az volt, hogy az ezredes aprópénzdarab-akat dobál Jóska táított szájába.

A világ butaságának és kegyetlenségének ez a csúnya képe végre a megtszultalásért és új gondolatokért való imájára menesztette az aszkétát. Felment a padba a galérián, egy festett ablak alá, melyet különösen szeretett s a mely mindig megnyugtatta lelkét. Kék ablak volt, rajta lilomot tartó angyal. Itt már ke-vésbé gondolt a félszűre, hamuszínű sápadt arczára és hal-szájára. Kevésbé gondolt gon-nosz bátyjára is, a ki úgy jár borzalmas falánk-ságával, mint egy éhes oroszlán. Mind mélyeb-ben és mélyebben elmerült az ezüst virágok és safrir ég hűvös és édes színeibe.

Ezen a helyen találta félórával később Gibbs, a falu vargája, a kit sietve küldtek érte. Azonnal talpra állt, mert tudta, hogy a mi Gibbsét idehozta, az nem lehet kis dolog. A varga ugyanis, a mint ez falu gyakori eset, atheista volt s megjelenése a templomban még valamivel rendkívülőbb dolog volt, mint a Jóskaé. Ez a reggel a theologiai rejtvények reggele volt.

— Mi történt? — kérdezte Wilfred Bohun mereven, de remegő kézzel nyúlva kalapjához.

Az atheista hangja, tekintve, hogy az ő hangja volt, meglepő tisztelettel szölt, sőt mondhatni, bizonyos rekedt megindultság is volt benne.

— Boesásson meg, uram, — mondta rekedten suttogva — de úgy gondoltuk, nem volna helyes, ha nem értesítenék azonnal. Fájdalom, borzalmas esemény történt. Fájdalom, a bátyja...

Wilfred a vékony kezét tördelte.

— Micsoda gonoszságot művelt megint? — kiáltotta akaratlan szenvedélyességgel.

— Bizony, uram, — mondta a varga kö-högre — attól tartok, nem csinált semmit és nem is fog semmit csinálni. Attól tartok, vége van. Jobb volna, ha lejönne uram.

A lelkész lement a vargával egy rövid esiga-lépcsőn, a melyen egy kijárához jutottak, a mely alig volt magasabb szintű, mint az utca. Bohun egy szempillantással meglátta a tragé-diát, a mely közvetlen a lába előtt borult fel, mint valami térkép. A kovácsműhely udvarán öt-hat ember állott, többnyire fekete ruhában, egyikük rendőri uniformisban. Közük volt a doktor, a presbiterianus pap, a római katholi-kus kápolna plébános. A kovács felesége ugyanis katolikus volt. A plébános az asszony-hoz beszélt, nagyon sebesen és halkán. Az asz-szony, vörös aranyhajú, pompás nő, se lá-tott, se hallott, csak zokogott egy padon. A két csoport között, a kalapások rakása mellett feküdt egy estélyi ruhás férfi, arezozal a földre borulva. Wilfred odafent a magasból esküdni mert volna, hogy megismeri ruhájának és külsejének minden részletét, egész az újján lévő Bohun családi gyűrűkig, de a feje csak egy rettenetes alaklalan tömeg volt, fekete és véres.

Wilfred Bohun csak egy tekintetet vetett rá és leszaladt a lépcsőn az udvarba. A dok-tor, a ki a család háziörvosa volt, köszönt neki, de ő alig vetett rá ügyet. Csak annyit tudott makogni:

— A bátyám meghalt. Mit jelenszen ez? Micsoda szörnyű rejtelen ez?

Keserves csönd támadt s aztán a varga, a legszabadabb szájú ember a jelenlevők közül, így felelt:

— Rémes eset uram, — mondotta — de nincs benne semmi rejtelen.

— Hogy érti ezt? — kérdezte Wilfred sá-padtan.

— Világos a dolog, — felelt Gibbs. — Az egész messze vidéken csak egy ember van, a ki ekkorát tud ütni és épen ennek az embernek volt rá legtöbb oka.

Nem szabad előre itélnünk, — vágott közbe a doktor, egy magas, fekete-szakállú ember, kissé ingerülten — de nekem is meg kell erősítenem, a mit Gibbs úr az útés természeté-ről mondott, uram. Hihetetlen hatalmas útés. Gibbs úr azt mondja, a könyvekben csak egy ember van, a ki képes rá. Én a magam részéről azt hittem volna, senki emberfia nem képes rá.

Babonás borongás futott végig a lelkész szí-kár alakján.

— Nem értem, — mondta.

— Bohun úr, — mondta a doktor halk han-gon — most nem jut eszembe metafora. Nem felel meg a valóságnak, ha azt mondanám, a koponya úgy szét van zúzva, mint a tojáshej. Egyes esontdarabok úgy behatoltak a testbe és a földre, mint a puskagolyók a sárfalba. Egy óriás műve ez.

Hallgatott egy pillanattig, komoran nézve pápaszemén keresztül, aztán hozzátette:

— A dolognak egy előnye van: hogy a leg-több emberről egyszerre leveszi a gyanút. Ha őnt vagy engem vagy akárki rendszeren meg-teremt embert gyanúsítáának ezzel a bűntet-tel, úgy felmentenének, mint a gyermeket, a kit azzal vádolnak, hogy ellopta a londoni Nelson-emléket.

— Ezt mondom én is, — mondta a varga makacsul. — Csak egy ember van, a ki meg-tudta tenni és épen ez az, a ki meg is akarta tenni. Hol van Simon Barnes, a kovács?

— Greenfordba ment, — hebegette a lelkész.

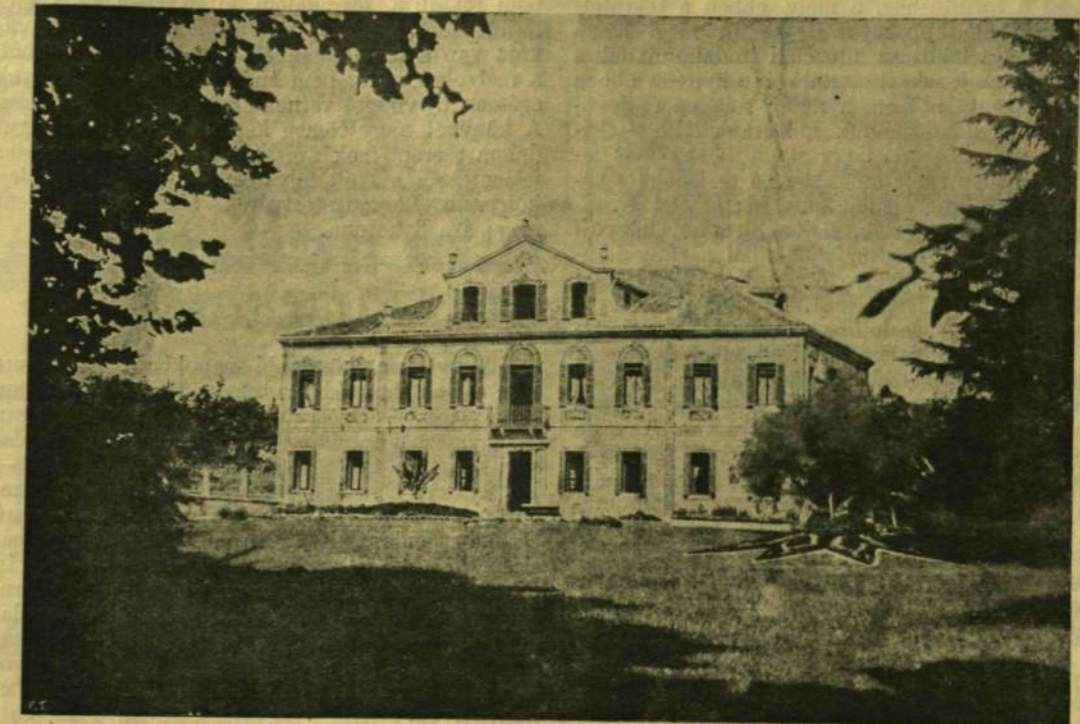
— Inkább azt hiszem, átment Francia-oroszországba, — dünyögte a varga.

— Nem, nincs ama helyek egyikén sem, — mondta egy csöndes és színtelen hang, a kis római katolikus pap hangja, a ki esztkao-zott a csoporthoz. — Ni, ott jön az úton.

A paposka nem volt szemre érdekes ember, szálas hajával és kerek, egykedvű arcával. De ha olyan szép ember lett volna, mint Apollo, akkor sem nézett volna rá senki ebben a pillan-atban. Mindenki megfordult és az útra nézett, a mely alattuk a síkon vezetett át s a melyen hatalmas lépésekkel és kalapáccsal a vállán, csakugyan Simon, a kovács ballagott. Csontos, óriás termetű ember volt, mély, sötét, fenyegető szemekkel és fekete körszakállal. Nyugodtan ment és beszélgetett két másik férfival s bár nem szokott valami nyájas lenni, egészen jó-kedvűnek látszott.

— Uram isten, — kiáltott az atheista varga — és itt a kalapács, a melyvel elkövette.

— Nem, — mondta a rendőrbiztos, egy röt

A VILLA GIUSTI PADOVA MELLÉLT, A HOL AZ OSZTRÁK-MAGYAR FEGYVERSZÜNETI SZERZŐDÉST ALÁÍRTÁK.

bajuszú, értelmes arcú ember, a ki most szólalt meg először. — Az a kalapács, a mely-lyel elkövette, ott van a templomfal mellett. Ott hagytuk a holttesttel együtt úgy, a hogy találtuk.

Mindnyájan körülnéztek és a zömök kis plébános odament a kalapácshoz és csöndesen nézegette. Egyike volt a legkisebbeknek és leg-könyvebbeknek a kalapácsok között, senkinek a szeme nem akadt volna meg rajta a többi mellett; de a vas szélén vér és sárga csafatok voltak.

Némi csönd után a plébános megszólalt, a nélkül, hogy föltekintett volna s tompa hangján új csengése volt.

— Gibbs úrnak nem volt igaza, — mondta — mikor azt mondta, hogy a dologban nincs semmi rejtelen. Megvan benne legalább is az a rejtelmesség, hogy ilyen nagy ember miért próbál ilyen nagy ítést mérni ilyen kis kalapácsosul.

— Ah, mit bánjuk mi ezt! — kiáltott Gibbs lázasan. — Mit csináljunk Barneszel?

— Hagyjuk békében, — szölt a pap nyugod-tan. — Erre jön magától. Ismerem azt a réte embert, a kik vele vannak. Derék emberek Greenfordból s a presbiterianus kápolna dolgá-ban jöttek ide.

Mialatt beszélt, a nagytermetű kovács be-fordult a templom sarkán és bebállagott a sa-ját udvarába. Aztán egész esendően megállott s a kalapács kiesett a kezéből. A rendőrbiztos, a ki megőrizte udvariasságát, azonnal hozzá-lépett.

— Nem kértem önt, Barnes úr, — mondta — tud-e valamit arról, a mi itt történt. Nem tartozik megmondani. Remélem, nem is tudja és ezt be is tudja majd bizonyítani. De engedelm-kednem kell a formáknak s le kell tartóz-tatnom ő Felsége a király nevében Norman Bohun ezredes ellen elkövetett gyilkosság vádja miatt.

— Maga nem tartozik vallani semmit, — beszélt a varga kotnyeles irgalommal. — Nekik kell mindent bizonyítani. Hiszen még azt sem bizonyították be, hogy ez csakugyan Bohun ezredes. A feje teljesen szét van zúzva.

— Ez hiábavaló feleség, — szölt a doktor a plébános felé fordulva. — Ez valami detektív-történetből beszél. Én voltam az ezredes or-vo-sa s jobban ismerem a testét, mint ő maga. Nagyon finom, de nagyon különös kezei voltak. Második és harmadik ujjá egyforma hosszú volt. Bizony, ez kétségtelenül az ezredes.

A mint a szétloccsantott agyvelejű holt-testre nézett a földön, a még mindig mozdulat-lanul álló kovács vastekintete követte az övét és szintén megakadt a holttesten.

— Bohun ezredes meghalt? — mondta a kovács egész nyugodtan. — Akkor a pokolba is kerül.

— Ne mondjon semmit! Oh, ne mondjon

semmit, — kiáltott az atheista varga, ugrálva az extázistól az angol törvénykezési rendszer iránti bálmulatában. Mert senki sem annyira a törvények embere, mint a jó szabadgondol-kozó.

A kovács a vállán keresztül egy fanatikus fenséges arcával nézett rá.

— Könnyű nektek, hitetleneknek ravasz-kodni róka módjára, mikor a világi törvény nektek kedvez, — mondta — de Isten a maga törvényét a zsebében tartja, a mint még ma meg fogja látni.

Aztán az ezredesre mutatva így szölt:

— Mikor halt meg bűneiben ez az eb?

— Mérsékelje a beszédét, — szölt rá a doktor.

— Mérsékelje a biblia beszédét és én mérsé-kelni fogom a magamét. Mikor halt meg?

— Ma reggel hat órakor még élve láttam, — hebegette Wilfred Bohun.

— Jó az Isten, — szölt a kovács. — Biztos úr, nincs semmi kifogásom ellene, hogy le-tartóztatson. Magának lehet kifogása a le-tartóztatásom ellen. Nem félek tőle, hogy nem fogok makula nélkül eljönni a bíróságtól. Maga azonban úgy jöhet el a bíróságtól, hogy nagy esorba esik a karrierjén.

A komoly rendőrbiztos most először tekin-tett a kovácsra élénk szemmel, mint a többiek is mind, kivéve a furcsa kis plébánost, a ki még mindig a kis kalapácsot nézte, a melylyel a rettenetes útés történt.

(Folytatás következik.)

IRODALOM ÉS MŰVÉSZET.

Spinoza etikája. A nagy hollandi-zsidó filozófus ícmunkáját, az etikát most adta ki magyar fordításban a Filozófiai Irók Társ. A fordítást Balogh Armin és Alexander Bernát végezték. Rop-pant nehéz fordítói feladatot küzdöttek le kiváló sikerrel. Mint az előszóban a fordítók maguk is kifejtik, Spinoza latin nyelve, a melyen az etika eredetije írva van, már amúgy is nehézkes és még merevebbé teszi a mű fejtetésének geo-metriai módja, a maga sztereotip szólásaival és fordulataival. A magyar fordítók különös ne-hézséget okoz a latin szenvedő igék rendkívül bő használata; ezeket eszelekvő formákkal fordí-tani sokszor igen bajos, sőt néha egyenesen ér-telenné teszi, a szenvedő alak megtartása pedig többnyire szinte lehetetlen. Hasonlóképp nehéz a fordításban a spinoza sajátosságokat tükröztetni, a filozófus lelkét, gondolkodását visszaadni. A sza-bad fordítástól a fordítók visszatartak, mert túlságosan táj tért nyitna a hibák, pontatlanságok, hűtlenségek becsúsásának. A fordítók tehát va-lamiféle középútra kerestek; híven ragaszkodtak az eredeti szöveghez, hogy tudományosan hasz-nálható legyen, de a magyar nyelv jogait is igye-keztek tiszteletben tartani; főleg hűségre, a gon-dolatnak lehetőleg objektív feltüntetésére töre-kedtek. A munka, mint rövid áttekintésre is lá-t-ható, kiválóan sikerült a filozófiai irodalmunknak nagy nyeresége. Alexander Bernát tartalmas be-

vezetést, magyar számotatót és tüzetes műszótárt ad a fordításhoz, a mely ebben a tekintetben is kiváló apparátussal jelenik meg. Ez a könyv békés hódítása filozófiai irodalmunknak s kultúránk erejének vigasztaló bizonyítéka ebben a mai rettentő időben, a mikor minden erőfeszítésünkkel kell küzdenünk kultúránk létfeltételeinek megmaradásáért, hogy ilyen könyvek is jelenhetnek meg irodalmunkban. A terjedelmes kötetet a Franklin-Társulat adta ki; ára 24 K.

Igön fura kis istóriák. Balzac híres novellagyűjteményéből, a *Contes drôlatiques*-ből néhány darabot lefordított magyarra *Geyza diák*, vagyis mai nyelven szólva *Laczkó Géza*. Ez a kis könyvecske olyan irodalmi specialitás, a milyen nagyon ritkán akad az irodalomban. Balzac elbeszéléseit, melyek tárgya és elbeszélő módja a XV. és XVI. század levegőjéből való, Rabelais nyelven mondja el s a magyar fordító ezt a francia stílust a XVI. századi magyar nyelvre transzponálja: a régi magyar irodalom nyelvére mondja el a csiklandós francia történeteket. Irodalmunkban példátlan brayírral csinálja ezt a nyelvtanúzt, a családias hiven adja vissza őseink primitív, esziszatlan és mégis mindenféle árnyalásra képes nyelvét, az ember pillanatokra abban az illúzióban él olvasás közben, mintha a *Salamon és Markalf* fura történetét olvasná. Lehet, hogy szakképzett nyelvtudós nagyító üveggel talál ebben a szövegben olyan szót, kifejezést, fordulatot, a melyet a régi magyar nyelvben nem használtak, de a nyelvhangulatot Laczkó kitűnően eltalálja, a régi magyar beszédnek olyan mély ismeretéről tesz bizonyosságot, a milyen szakember nyelvbüvárnál is ritkaság. E mellett kitűnően ki tudja használni a dolognak a humorát is, régies beszédét mindig valami mosolyt érünk: az író tudatunkban tudja tartani, hogy mintegy tréfából beszél ilyen nyelven. Ezzel megfogja az eredetnek a hangulatát is s munkája ebben a tekintetben is kitűnő fordítás. Természetes, hogy ez a régesség a régi magyar nyelvben járatlan olvasó elébe bizonyos akadályokat támaszt, de a ki beleolvassa magát, annak egészen különös élvezetet szerez.

A diadalmas forradalom könyve. Gellért Oszkár igen érdekes könyvet állított össze. A mi forradalmunkról ad benne igen eleven szemléletes és érdekes képet. Legelőször a forradalom főemberei, az új kormány, a Nemzeti Tanács tagjai mondják el véleményüket, benyomásait, aztán írók, újságírók egész sora — számszerint 75-en — vonulnak fel, nagyrészt olyanok, a kiknek mint

szereplőknek vagy mint szemtanúknak volt valamely részük a forradalom kitörésében és végrehajtásában. A könyv végén igen érdekes krónikája van a forradalomnak, olyan intimitásokból, a melyeket eddig nem tudott senki s a melyek egészen új világot vetnek a történelmi eseményekre. A könyvet nagy tömeg kép illusztrálja, a forradalom szereplőinek arcképei, egyes emlékezőeseményekről készült felvételek. A szép és gazdag könyv a Légrady-testvérek kiadásában jelent meg; ára 8 korona.

HALÁLOZÁSOK.

Elhunytak a közelebbi napokban: **JEDLICSKA PÁL** 48-as honvédőrhadnagy 89 éves korában. **Bakováron.** — **SÁROSI SÁROSY-KAPPELLER FERENCZ** nyugalmazott miniszteri tanácsos, a mezőgazdasági muzeum tanácsának elnöke, Budapesten. — **Dr. IVÁNYI EDE** a szolnoki főgimnázium tanára, 60 éves korában. — **Bikafalvi és bözödi MÁTHÉ György** budapesti V. kerületi állami főgimnázium tanár, filológus 58 éves korában. — **KUCHÁR Géza** főgimnáziumi tanár 46 éves korában, Jászapátiában. — **Gróf SZÉCHENYI PÁL** zalamegyei földbirtokos, Vasvörösváron. — **Nagykászonyi Dr. SZÉKELY KÁLMÁN** Bereg vármegyei tiszti főorvosa Beregszászon. — **MACHOVICS FERENCZ** nyug. főerdész 53 éves korában, Pilisszentivánon. — **HOEPPNER SÁNDOR** a Hoepfner Hermann özég tulajdonosa 57 éves korában, Budapesten. — **OSZTÁN KÁLMÁN** járásbíró 45 éves korában, Désen. — **VENDEL IMRE** képviselőházi segédtitkár, Budapesten. — **Ifj. JACOB GUSZTÁV** a Salgótarjáni kőszénbánya f. t. tisztviselője Budapesten.

Kovács LYDIA újságíró, a „Magyarország” belmunkatársa, meghalt spanyol betegségben. Úgyes és szorgalmas munkása volt a sajtónak, mint riporter; lapunkba is gyakran írt érdekes cikkekkel és tudósításokkal, melyek közül különös figyelmet keltett a „Magyar művészek otthon” című cikksorozata. — **ÖZV. PLACZEK JÓZSEF** szül. Knyazoviczky Mária 85 éves korában, Fegyverneken. — **ÖZV. GÖTTMANN JÁNOSNÉ**, szül. Heebgen Berta 68 éves korában Budapesten. — **BALIGA AUREL** szül. Vitr Kamília 47 éves korában, Körömezbányán. — **CSENGEY KÁLMÁN** szül. Scheele Etus 84 éves korában, Rákospalotán. — **FARKAS JÁNOSNÉ**, szül. Hegedűs Boriska, Temesváron.

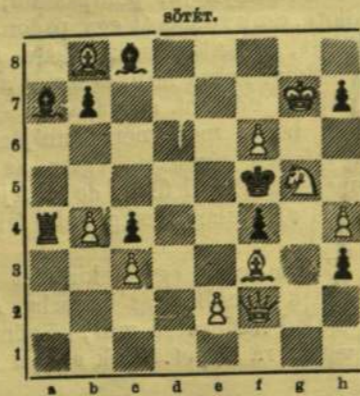
Szerkesztői üzenetek.

Esikü. A novella pszichológiailag öletre van alapítva s ezért hatástalan marad, bár előadásában van bizonyos lendület, rőt frissesség is.

A hegytető. A hegyről visszazéző vándor képe olyan eleven és szemtűnő már, hogy ha az ember az első szakakat olvasva, már kitalálta a többi, s az élet-filozófia, a mit kifejez, semmivel sem nyomósabb.

SAKKJÁTÉK.

3130. számú feladvány Grabowski K.-tól (Varsó).

Világos indul és a harmadik lépésre mattot ad.

KÉPTALÁNY.

A Vasárnapi Ujság 38-ik számában megjelent képtalány megfejtése: A dícsőség útja romokon vezet át.

Felelős szerkesztő: **Hoitsy Pál.**
Szerkesztőség irodája: Budapest, IV., Vármegye-utca 11.
Laphirdető tulajdonos Franklin-Társulat IV., Egyetem-utca 4.

©Korona-Zoltán

DIANA ALABÁSTROM PUDER

FOGAK és teljes fogorvosok szájpótlás nélkül, a gyökerek eltávolítása fölöleg. Szpecialista fog- és szájbetegségeken.

FOG — tömések, arany fogkoronák és aranyhítek, tartós porcelán- és aranytömések. 10 év állóképesség.

FOG — húzás teljes érszételentés; használható, régi fogorvosok általakított. Védőkik egy nap alatt.

Dr. HEGEDŰS JAKAB
fogorvos, egyetemi orvostudor,
Első Fővárosi Fogorvosi Intézet, Budapest,
VII., Erzsébet-körút 44. sz. I. emelet.

ERZSÉBET-SÓSÜRDŐ ÉS SZANATORIUM BUDAPEST.

Teljesen átalakítva, kibővíve és újra berendezve. **Égész éven át nyitva.**

Kényelmes szobák, pompás fürdő, előkelő társalgó-helyiségek. Kívánatra prospektus.

EHRBAR

és minden más előkelőbb mestergyártmányú zongorát, pianót legelőkelőbbben vehet a szolid kiszolgálásról általánosan elismert

REMÉNYI MIHÁLY

özég zongora- és harmonium telephely, Budapest, VII., Király-utca 58. és 80. Régi zongorák, pianók vétele, becsesülése, javítása és hangolása. Lehet már zongorát vidékre szállítani.

LOHR MÁRIA (KRONFUSZ)

A főváros első és legelőkelőbb csipke-tisztító, vegytisztító és kelmefestő üzemeltetője. Gyár és VIII., Baross-u. 85. Fiókák: II. Ft-utca 27, IV. Eakü-út 6, Kecskeméti-utca 14, V. Harmincz-utca 4, VI. Teréz-körút 39, Andrássy-út 16, VIII. József-krt 2. Telefon: Jéza. 2-37.

Hajnövesztő, amilyen még nem létezett.

Rövid idő alatt dús hajat növeszt és rugakadályozza a hajhullást, megővja a korai őszülést és az ősz hajnak eredeti színét visszaadja. Egy hónap alatt fényes eredmény. Ára 15 és 20 K. **BOTÁR Z. REGINA** kozmetikai művésznő. Budapest, VII., Erzsébet-körút 34. I. em. Arczapolás, arczgöszölés és villanymasszázs egész nap.

Alapítva 1910-ben.

HALTENBERGER BÉLA, Kassa.

Ruhafestés, vegytisztítás, gallértisztítás. A gyár teljes üzemben van. Gyász esetben ruhafestés feketére és egyenruhák tisztítása soronkívül.

ROZSNYAY PEPSIN BORA.

Kellemes ízű, kiváló jó hatású szer **étvágytalanság, rendetlen emésztés és gyomorgyengeség** ellen.

Étkezés közben véve, megóv **a gyomor terheltéstől.** Egy üveg ára **6 kor. 50 fl.**

Kapható: minden gyógytárban, valamint **ROZSNYAY MÁTYÁS** Arad, Szabadság-tér.

Fiatalos, üde arczbört

várakozól 10 nap alatt és eltávolított minden tetűt, gyümölcs, pattanás, akárgyólt, rákos, orrvörösség, illakos, hervadt, pettyhűlt bört, a Dr. Kayserling-féle szappán-szer. A kura egyszerű, otthon végezhető, minden felhőse nélkül. Befejezése után az arczbört ragyogni kezd, gyümölcs illendően és tisztasággal pompázik. 1 üveg 15 — K. Diákárú ártásköltsége utánvétel. — Gyár: **KIVARTON & Co.** — Székhely: **GROSS ANTAL** Budapest, VIII., József-körút 22. (Németl. 1.)

MARGIT-CRÈME

a főrangú hölgyek kedvenc szépítő szere, az egész világon el van terjedve. Paratlan hatása szerencsés összeállításban rejlik, a bőr azonnal felveszi és kiváló hatása pár óra leforgása alatt észlelhető. Mivel a Margit-crème utánozzák és hamisítják, tessék eredeti védjegygyel ellátott dobozt elfogadni, mert csak ilyen készítményt vállal a készítő mindennemű felelősséget. A Margit-crème ártalmatlan, zsírtalan vegytiszta készítmény, a mely a külföldön nagy feltűnést keltett. — Ára kis tégely 4 K, nagy tégely 8 K. Margit-szappan 5.80 kor. Margit-pouder 3. — kor.

Gyártja: **FÖLDES KELEMEN** laboratoriuma, Aradon. Kapható minden gyógytárban, illatszertárban és drogaszletben.

Viszketegséget, rüht, sömört leggyorsabban elmulasztja a **Dr. Fleisch-féle** eredeti törvényesen védett **„Skaboform”-kenőcs.** Nem piszkít, teljesen szagtalan. Próbátégely 4. — K, kis tégely 6. — K, családi tégely 15 K. Budapesti főraktár: **Török gyógyszer-tárban, VI., Király-u. 12.** Vidékre megrendelési cím: **Dr. FLEISCH E. Korona-gyógyszertára, Győr** „Skaboform” névjegyre ügyeljünk.

A PESTI HIRLAP -ot a mai sorsdöntő időkben mindenkinek olvasnia kell.

szőlőoltványok. Tovább, mindenütt jó sikereit telepítet, előzetes terv alapján garantált **Floxa-mentes** Nova-féle hazai fehér és külön vörös gyümölcsű dősgyökérzetű, rendkívül kifejlesztett magantermő **szőlővesszőkből** Kettőmillió darab mérekeleten olcsó árak mellett kerülnek eladásra, új árjegyzéket kívántra díjmentesen küld. Cím: **„NOVA” szőlővessző- és szőlőoltványtelep kezelője. ARAD, Szabadság-tér 10.**

Pénzét visszafizetem, ha Yes-qui-Si

a címe annak az előnyösen ismert folyóiratnak, melyből a legkönnyebben és leggyorsabban lehet biztos sikerrel megtanulni az angol, francia és német világhelyveket. Mutatvány-számot ingyen küld a Yes-qui-Si kiadóhivatala Budapest, III., Lajos-utca 92.

Uj utmutatás betegeknek!

Egy új módszert találtam fel, amely hivatott a betegek millióit az egyetlen helyes gyógyulás útjára vezetni. Az útmutató egy fillérbe sem kerül, s mindenki — aki magát betegnek, gyengének érzi — megkaphatja könyvem 50 évi tanulmányom eredményét, mely magában foglalja a jó tanácsok öszönét, melyeket híres és előkelő orvosok ajánlanak. Ha gond, megerőltetés, könnyelműség és mértéktelenség idézte elő betegségét, s **meg akarja magát menteni** az követi tanácsom, mely már ezeken segített. Minden munka- és akaratgyenge embernek megmutatom **a természetes utat,** amely megszabadítja az idegesség, álmatlanság és kedvetlenségétől, a testi és szellemi gyengeségtől, fejfájástól, emésztési zavaroktól, gyomor-bajtól és általában az összes bajoktól. Írjon még ma egy levelező-lapot és kérje ingyen és bérmentve **az útmutatót.**

Cím: **OPERA** gyógyszer-tár szétküldési helye: Budapest, VI. osztály. 702.

„Ujvári telefonál”

Ujdonság!

Mesés felvétel!

A világ legjobb hanglemeze.

Alig volt még magyar tréfás felvételnek olyan szenzációs sikere, mint ennek a hanglemeknek, melyet Ujvári Károly, a legkacagtatóbb, a legnépszerűbb budapesti kómikus pompásan adott elő. Elejétől végig holtraneveztető! — Ez a hanglemez pénzért nem kapható, csupán 6 óreg, lejátszott lemezért.

W Á G N E R

hangszerárházában, a világhírű „Favorite” hanglemezgyár főraktára.

Budapest, VIII., József-körút 15. (Telefon: József 35—92.) Fiók: IX., Ráday-u. 18.

Beszélőgépek 200 koronától 1000 koronáig. — Dalszöveges **lemezjegyzék** és **árjegyzék** ingyen! **Óvás!** Figyeljen a **WÁGNER** névre, hogy máshoz be ne tévedjen. ∞ ∞
Lejátszott vagy törött hanglemezek darabját 1 korona 50 fillérért megveszük.

50. SZÁM. 1918. (65. ÉVFOLYAM.)

SZERKESZTŐ
HOITSY PÁL

BUDAPEST, DECEMBER HÓ 15.

Szerkesztési iroda: IV. Vármegye-utca 11.
Kiadóhivatal: IV. Egyetem-utca 4.

Egyes szám
ára 80 fillér.

Elfizetést feltételek:

Egészévre — 40.— korona.
Félévre — 20.— korona.
Negyedévre — 10.— korona.

Külföldi előfizetésekhöz a postailag meghatározott viteldíj is eszandó.

LESZERELŐ KATONÁK AZ ÜLLŐI-UTI KASZÁRNYA UDVARÁN.